

Somogyi Károlyné felvétele

Nagy forgalmú kereszteződés a József Attila sugárút—Északi körút új közlekedési csomópont. A forgalomirányító lámpák bekapcsolásával biztonságosabb lesz majd a közlekedés. A nyíregyházi közúti igazgatóság debreceni üzemének szerelői az utolsó lámpatestek bekapcsolásán dolgoznak, a közeli napokban sor kerülhet a lámparendszer kipróbálására

Szellemi termékek mint árucikk

Biotechnikai Rt. alakult Szegeden

A biotechnológia világ-szerte a szakmai érdeklődés középpontjába került az utóbbi években. Jelentőséget hazánkban is fölismertek: a Minisztertanács — a tudománypolitikai bizottság javaslata alapján — tavaly programot fogadott el a biotechnológiai kutatások fejlesztésére. Ennek a sikerhez megvalósulásához kíván hozzájárulni a tegnap Szegeden, az MTA Biológiai Központjában megalakult különleges részvénytársulás.

Hogy miként jött létre, hogyan működik majd a kutatóintézetek, bankok biotechnikai társulása, arról Oláh Gáborné, a szellemi termékek forgalmazásában már járatos Biotechnikai Rt. igazgatója tájékoztatót.

A szakemberek előtt ismeretes, hogy az USA-ban — úgy 6–8 éve — több jeles tudós közreműködésével olyan tőkével rendelkező szervezetek jöttek létre, amelyeknek célja a kutatási eredmények áruba bocsátása. A nem minden kockázattól mentes társulások többsége tönkre ment, maradt azonban egy-kettő, amely azóta rendkívül sikeres pályát futott be. Az ő példájukat igyekezvén követni a budapesti székhelyű Biotechnikai Rt. olyan intézet után kutatott, amelynek szellemi terméke az iparban keresett „árucikk” lehet. Így találták elsőként a Szegedi Biológiai Központ-ra. Noha az intézet lényegében alaputatások végzésére hivatott, feladata az is, hogy közelítsen a gyakorlat-hoz S minthogy az üzlethez tőke is kell, nem nélkülözhetők a bankok. Így az Állami Fejlesztési Bank, a fejlesztési ötleteket finanszírozó Központi Váltó- és Hitelbank Rt. Innovációs Alapja és az SZBK érdekei találkoztak, s 60 millió forint alapítóképpel létrehozták társulásukat.

Hatékonyabb munkájuk érdekében átvették a már jelentős „üzleti” sikereket elért Biotechnikai Rt.-t korábbi tulajdonosaitól, s a társulás is ezen a néven működik majd. Léte biztosítja, hogy e terület kutatói felszabadulnak az „önmenedzselés” terhei alól, energiáikat nem kell kereskedői teendőikre fordítaniuk, ugyanakkor az Rt. hidat is képez az intézetek és az ipar között.

Hogyan milyen célt tűz maga

elő a társulás? Elsősorban azt, hogy a szegedi, biotechnológiai kutatásokkal foglalkozó intézetekben — tehát nemcsak a Biológiai Központban, hanem a JATE és a SZOTEN elért eredményeket is továbbfejlessze, hogy mielőbb alkalmazhatók legyenek az ipari termelésben. Mindez nem zárja ki azonban azt sem, hogy más városbeli kutatásokat is fölkaroljanak. Az ajánlott témákról először az Rt. tudományos tanácsa mond véleményt, majd az üzleti szakembereké a szó: ők döntik el, látnak-e fantáziát — pénzt — a felkínált kutatási programban. S ha már az anyagiaknál tartunk: természetesen, hogy a társulás nyereségre törekszik, az eredményeket azonban — biotechnológiáról lévén szó — rövid távon nem lehet számon kérni tőle.

És, hogy kik lennének vezetői az Rt.-nek? Elsősorban a mezőgazdaság és a gyógyszeripar érdeklődésére számíthatnak.

A Biotechnikai Rt. alapszabályát a társulás tegnapi első közgyűlésén hagyták

jóvá. A tanácskozáson megjelent dr. Koncz János, az MSZMP megyei bizottságának titkára és dr. Székely Sándor, a városi pártbizottság titkára is. A megbeszélésen részt vett Rakusz Lajos, a kormány tudománypolitikai bizottságának helyettes vezetője, dr. Lévai Tamás, az Ipari Minisztérium iparpolitikai osztálya helyettes vezetője, dr. Láng István, az MTA mb. főtitkára, Havas Péter, az Állami Fejlesztési Bank vezérigazgatója, Birman Erzsébet, az Innovációs Alap igazgatója, valamint a Biológiai Központ, a JATE és a SZOTE képviselői.

Délután az MSZMP megyei bizottsága oktatási igazgatóságának szervezésében dr. Láng István a biotechnológia gazdasági jelentőségéről és az ezzel kapcsolatos feladatokról tartott tudományos előadást, kerekasztal-beszélgetést a Somogyi-könyvtárban. Itt jelen voltak Szeged szellemi életének képviselői, s véleményüket mondták a témával összefüggő kérdésekről.

Ch. A.

KGST-megbeszélés

Csapágygyártás

Debrecenben tartja 20. ülészakát a KGST csapágyipari együttműködési szervezet tudományos-műszaki tanácsa. A kedden megnyílt ülésnek a Magyar Gördülőcsapágy Művek adt otthont; a tanácskozási munkájában a KGST-tagországok képviselői mellett Jugoszlávia delegációja is részt vesz.

A négynapos ülészakon megvitatják a tagországok csapágygyártáiban folyó tudományos kutatási és fejlesztési munkák eddigi eredményeit. Ismertetik azokat az intézkedéseket, amelyeket a csapágygyártásban az energiatakarékosság, valamint ezzel összefüggésben a hő-útrahasznosítás érdekében bevezettek. Kiemelt témája a tanácskozási munkának a termékek élettartamának növelésére és a minőség javítására tett műszaki intézkedések összehangolása, továbbá a csapágyacél-szabványok egyeztetése és az alapanyag-

igények meghatározása. Megtárgyalják az ülésen a jelenleg még tőkés importból származó csapágyak KGST-tagországokban történő gyártására vonatkozó javaslatokat is.

A szabadság lángja

Battonyától Nemesmedvesig

Hazánk felszabadulásának évfordulójáról méltóképp emlékeznek az úttörők. Az első felszabadított településről, Battonyáról indult a szabadság lángja, amelyet a szegedi úttörők holnap, október 11-én fogadnak. Városunk felszabadulása 40. évfordulójának napján a Röszei út—Petőfi Sándor sugárút—Dugonics tér—Károlyi utca—Takaréktár utca útvonalán ér a Balázs Béla

Ember és környezet

Öten voltak, ha jól emlékszem. Még szeptember volt, szárazon porzott a párnaházak közötti, szárazságtól satnya fű. És ök, öten, nagyjából hatvan-hetven évesek, szinte megállás nélkül dolgoztak. Gereblyével, villával, megymással próbálták a fű közül, bokrok aljáról, homokozóból összekaparni a szemetet. Az öt óra alatt, amíg figyeltem őket, csak egyszer álltak meg pihenni, s az öt óra alatt sem végeztek a négy ház által bezárt, egyetlen, kicsi területtel. Irgalmatlan munka lehetett — hiszen a piszmogás is tud roppantul kellemetlen kényszerrel lenni — kikapargatni a fű közül a papírfecniket, amelyek szinte teljesen elárasztották már e kis területet. Irgalmatlan munka, amire már alighanem csak ők kaphatók. Néhány nyugodtas.

1.

Aztán, ha szép nem is, de néhány napra legalább tiszta lett a park. Eltűntek a papírdarabok, eltűnt a szemet, egy napra, kettőre, hogy aztán újra egyre több legyen belőle. Szelek kavarták kisebb-nagyobb kupacokba a papirt, amit most őszi esők áztatnak. Legföljebb abban reménykedhet az ember, hogy egy részét legalább majd a természet eltünteti a szemétnak, a nedvesség és a baktériumok segítségével. Vagy tavasszal előkerülnek ismét, ök, öten, hogy legalább napokra tiszta legyen a park.

Hogy miért is jut eszembe mindez és most? Tán azért, mert lassan elég az ablakon kitekinteni, vagy végigmenni az utcán, hogy az ember saját szemével is láthassa, milyen félelmetesen szennyezzük világunkat. És ez még inkább a veszélyesebb ügyek közé tartozik. Mert nagyjából veszélytelen, ha a használt papírszemétket, a csikket, a trolijegyet, a kiürült cigarettásdobozt menet közben a földre dobjuk, ahelyett, hogy a húsz méterrel odébb levő szemégyűjtőbe tenénk. Veszélye inkább csak abban van, hogy egyre többen élünk egyre kisebb területekre összehúzóval, s ha mindenki csak egy kicsit szemetel, a természet már azzal sem képes megbirkózni. Mert Mihálytelek vagy Petőfitelep kis utcáin még csak el lehet dobni a csikket, a papírdarabot, néhány hónap alatt elvész az öntisztító munkáját a természet. De Tarjánban vagy az Északi városrészben erre már nem lehet képes.

Sokan vagyunk, mi emberek, s egyre többen leszünk. A világ egyes térségeiben két-három évtized alatt négy-öt-száz millióval nőtt a lélekszám, élni pedig jobbra úgy élünk, ahogy azt régebben megszoktuk. Amikor a népsűrűség terhelésével még viszonylag könnyen megbirkózhatott a természet.

Könnyen megbirkózhatott? Hát, nem egészen. Csodálatosan fejlett ókori államok helyén már az ókor végén is sivatagokba temetkeztek romok maradtak csak, mert a városokba sú-

rúsuló népesség terhelését nem viselhette el a természet. És szinte mindig és mindenütt komoly gondokat okozott, ha a föld egy-egy pontján viszonylag nagy népességkoncentráció jött össze. Például Angliában. Horti József írja Katasztrófák a természetben című könyvében: „I. Edward angol király 1273-ban rendelettel megtiltotta Londonban a szén használatát, de miután a London környéki erdők hamarosan kimerültek, egyre nehezebbé vált a törvény betartása. Egy manufaktúra tulajdonosa itta meg ennek a levét, mert 1306-ban széntüzelés miatt lefejeztették (ez volt az első büntetés a történelemben a levegő szennyezése miatt, de úgy tűnik, azóta sincs foganatja).” És London azóta évszázadokra hírhedt lett a szmogról, a gyilkosan rossz levegőről. Gyilkosan rossz? Igen, mert például 1952-ben 4700 áldozatot szedett a szmog Londonban, annyit, mint az 1854-es nagy kolerajárvány.

2.

Por, füst, ólom, szénmonoxid, korom és kén-szennyező a levegőt, százele — szintetikus és természetes — anyag a vizeket és a talajt, néha már kiszámíthatatlan kockázatokat okozva. Mert például a talaj és a vizek szennyezése egyre inkább veszélyezteti az ivóvizünket adó rétegeket is. Folyamatosan terheli tehát ipari civilizációnk és kemizált mezőgazdaságunk a környezetet. De terheljük mi magunk is. Az emberiség egyik nagy problémájává válik lassan a Szahel-övezet, a mindinkább dél felé terjeszkedő Szahara, ahol sok millió ember él az éhhalál határán. Mert a táj egyszerűen nem képes megbirkózni az az-za terheléssel, amit a megnőtt lélekszám, félig nomád körülmények között élő populáció okoz. Az ökoszisztéma fölborult egyensúlyba — mint annyiszor már a történelemben — ismét elszivatagosodáshoz vezet. Etiópia éppen most fordult az ENSZ-hez segítségért, mindegyiket élelmiszerért, hivatkozva arra is, hogy még számos ország van kritikus helyzetben a körzetben. Így igaz. De vajon meddig lehet segíteni százmilliókon? És valóban segítség-e az, ha környéradományokon tengetnek, s éppen csak az éhhaláltól megmenekülnek, ideig-óráig? Mert ahhoz, hogy az elszivatagosodás folyamatát megállíthassák, vagy akár csak lassíthassák, nemcsak dollármilliárdokra, eszközökre és szakutódásra, hanem mindenekelőtt élet-

tormaváltásra, világméretű és regionális összefogásra lenne szükség. Csak hogy az életformaváltás is szinte elérhetetlen cél, csak úgy, mint a regionális összefogás egy politikai feszültségek-től, polgárháborúktól szag-gatott vidéken.

Jó, jó — mondhatnánk. Messze van a Szahel-övezet... Mi, közünk hozzá... Pedig van, ha másképp nem is, hát a példáért. Mert Észak-Amerika intenzíven művelt mezőgazdasági körzeteiben — ahonnan a világ gabonatermésének nagy része származik — is megkezdődött néhol az elszivatagosodás. Nálunk is okoznak már gondot a szaktudás nélkül, felelőtlenül adagolt műtrágyák és vegyszerek. És nálunk is, sokfelé az országban, többé-kevésbé már szennyezett az ivóvíz, egy-két helyen már veszélyes mértékben. És a Tisza, ami valaha szőke volt, manapság inkább szürke, és nem biztos, hogy mindig ajánlatos benne megfürdeni. És sok helyen szürke a növényzet, szürkévé lesznek a falak a szennyezett levegőtől. (Jellemző, hogy Anglia egyes vidékein a múlt század végén egy lepkefajból szinte eltűntek a világos példányok, s szinte csak a feketéhez közelállók maradtak meg, mivelhogy így tudtak jól alkalmazkodni a szürkülő-feketedő környezethez.) És a szénhidrogének megdrágulása miatt újra előtérbe került széntüzelés minálunk is nagyobb terhelést jelent a levegő számára.

3.

Szennyezzük hát világunkat, sokszor túl is lépve azon a határon, amit még elbírnak az ökoszisztéma. Ez az az ár, amit meg kell fizetnünk az ipari fejlődésért, tárgyakban, eszközökben gazdagabb, kényelmesebb életünkért. És fizetjük is ezt az árat, folyamatosan. Mert igaz, sokkal jobban kimélhetné a környezetet az ipar, a mezőgazdaság, de akkor jóval drágábban is dolgozna, s ezt az árat — egyelőre legalábbis — csak tészen vagyunk képesek megfizetni.

De ha már úgyis ilyen mértékben szennyezzük környezetünket, mint társadalom, legalább egyénileg ne járuljunk hozzá a környezeti terheléséhez. Mert az is sokat jelenthetne, ha a használt autógumi és akkumulátor nem az erdőszélre, a lecsértelt olaj- és növényvédőszer-maradék nem a csatornába, a papír hulladék nem a földre kerülne — a kezünkben.

Szavay István

Új megyei statisztikai évkönyvek

Kiegészítés országos adatokkal

A Statisztikai Kiadó Vállalat megkezdte a Megyei Statisztikai Évkönyvek új sorozatának kiadását. Elsőként a Bács-Kiskun és a Komárom megyei kötetek jelentek meg, s az elkövetkező másfél hónapban valamennyi megyéről átfogó képet adó kiadványok látnak napvilágot.

Az évkönyvek a legfontosabb adatokat tartalmazzák az ország megyéinek társadalmi-gazdasági életéről, településhálózatáról, képet adnak a születések, halálozások alakulásáról. A beruházásokról közölt adatok információkkal szolgálnak arról, hogy a rendelkezésre álló fejlesztési eszközöket meggyőzően hol, milyen ágazatokban használják fel, mennyit költenek a termelő-eszköz-állomány bővítésére, mennyi jut az infrastruktúra, valamint az életszínvonal javítását szolgáló intézményhálózat fejlesztésére. A kötetek meggyőzően tájékoztatnak az egyes népgazdasági ágazatok munkaerő-helyzetéről, a munkaerőmozgás főbb adatairól, a bér- és keresetek alakulásáról, a vállalatok gazdálkodásának eredményeiről az iparban, az építőiparban és a mezőgazdaságban.

A kötetek tartalmazzák a lakás- és közmuellátottság, az egészségügy, az oktatás és a közművelődés adatait, s információkat adnak a kiskereskedelmi forgalom és az árak alakulásáról is.

Minden megye évkönyvének anyagát országos adatok egészítik ki, megteremtve az összehasonlítást lehetőségét. A sorozat kötetei elsősorban a tanácsi vezetők, a tervező és szervező szakemberek munkáját segíthetik.